

me mužu: »Ovi mi izgledaju kao supruzi, koji, odlazeći u društvo, skidaju s ruke vjenčani prsten: mogao bi im smetati!«

Nije, doduše kolar vjenčani prsten. Ali jest nešto kao vjenčana haljina: »vestis nuptialis« (Mat. 22, 12.). Nekada su svećenički pisci baš tim izrazom voljeli nazivati talar. »Vestis nuptialis«!

Dr Čedomil Čekada

V I D I C I

POVODOM JEDNE KNJIGE

U časopisu Deutsche Tagespost, br. 133/134 od 24. prosinca 1969. nadbiskup Paderborna Lorenz kard. Jäger osvrnuo se na knjigu Franz - Joseph Schierse, Was hat die Kirche mit Jesus zu tun? Patmos Verlag 1969. Osvrt nosi naslov: »Njegovi ga ne primiše« (Iv 1, 11) a podnaslov Diskusija o Božićnoj poruci. Prenosimo taj osvrt u cijelosti:

Lav Veliki počinje svoju Božićnu propovijed riječima: »Pređragi danas se rodio Spasitelj. Radujmo se! Nije prikladno da budemo žalosni, kad se rađa život.« — Radost nam struji iz činjenice da je vječni Božji Sin koji je prije svakoga vremena bio kod Oca, sada stvarno i istinski postao čovjekom. Što je on postao našim bratom, razlog je naše vjere, uzrok našega iščekivanja budućnosti, vrelo naše ljubavi prema Bogu i prema ljudima.

Apostol Pavao Utjelovljenje zove sakrivenom tajnom, koju nitko od mogućnika ovoga svijeta nije upoznao. Poganski je svijet doduše ponekad sanjao o nekom božanskom biću, koje će se iz nebeskog svijeta spustiti dolje i čovjeku pružiti savršenu spoznaju njegove najdublje biti. No to je bila neodređena težnja, koja je sebi stvorila mitski oblik. Nitko pri tome nije pomišljao na neku povijesnu osobu, na nekoga čovjeka od mesa i krvi. To je bio nepovijesni gnostički mit, koji mi inače možemo dokazati tek za pokršćansko doba.

Takav je mit Evandeljima tuđ. Evandelja svjedoče za Isusa Krista kao povijesnu osobu, rođena u danima Heroda Kralja, kad je vladao rimski car August. Pavao kaže, da je Bog u punini vremena, dakle poslije duge povijesne priprave, poslao svoga Sina, »rođena od žene, podložna Zakonu« (Gal 4, 4). Time se kaže, da je vječni Božji Sin na sebe primio svu oštrinu ljudske egzistencije. Svi su Evandelisti crtali Isusov životni put do smrti na Križu pod Poncijem Pilatom. Rimski prokurator stoji čak u Credu, da sa svom sigurnošću naznači povijesni čas i svakom mitu oštro zapriječi put. To vrijedi posebno za Ivanovo Evandelje. Njegova je misao vodilja utjelovljena vječna Riječ, Logos, koji je povijesna osoba, koji je umro i uskrsnuo i bio proslavljen.

Ovu nakanu Ivanova Evandelja priznaje i Franz - Joseph Schierse u nedavno objavljenoj knjizi: što da Crkva misli o Isusu? (Was hat die Kirche mit Jesus zu tun? Patmos Verlag 1969). Usprkos toga on je mišljenja, da četvrto Evandelje doduše ispravlja gnostički mit, ali da ga nije napustilo. Schierseov sugovornik u spomenutoj knjizi Ger-

hard Dautzenberg postavlja pitanje da li »mit o otkupljenom otkupitelju predstavlja slutnju onog, što mi ispovijedamo o Isusu — kod čega bih ja htio dodati, da takav mit u predkršćanskim vrelima nije dokazan, nego je dosada bio otkriven samo iz Njegova Zavjeta u vezi s kasnijim gnostičkim tekstovima« (str. 66).

U daljnjoj diskusiji dolazi pitanje: »Da li je Isus bio doista preegzistentni Sin Božji, Logos, nebeska Mudrost? Da li je on zaista sišao s neba i ponovo se povratio u nebo?« Schierse sam sebi na to daje slijedeći odgovor: »Ma kako nam intimno i odveć duboko kršćanski zvučali ovi izričaji, ja bih smatrao blagoslovom, kad bi mogla biti riješena veza Evandelja s gnostičkom porukom. Tada bi bio slobodan put naviještanju, koje današnjega čovjeka oslovljava u njegovim vlastitim pitanjima, brigama i nastojanjima« (str. 69). Schierse nastavlja svoju polemiku protiv navodne gnoze u crkvenoj kristologiji i završava s lapidarnom tvrdnjom, da je nauka o Trojstvu zacijelo legitimni teološki pokušaj ali ne predmet vjere (str. 84).

Time se napušta sama kršćanska vjera. Pita se, na koji je način došlo do napuštanja vjere u presv. Trojstvo, koju svi kršćani čvrsto drže. Schierse zna vrlo dobro, da je već u Novom Zavjetu vjera bila vezana s ispovijedanjem. On istražuje vjeru bez vjeroispovijedanja pa kaže: »Ono što mene pokreće jest pitanje: Postoji li mogućnost ozbiljno vjerovati u Isusa a da ne moramo istodobno vjerovati s tumačenjima (»mitglauben«). Novoga Zavjeta i stare Crkve« (str. 20). Stoga on dijeli vjeru od ispovijedanja. Što onda preostaje? Da li je to više nego neko ljudsko pouzdanje u jednoga čovjeka, u čiju se stvar ja upuštam?

Schierse se, istina, distancira od istraživanja Isusova života (Leben-Jesu-Forschung) iz 19. stoljeća, koje je htjelo nijekanjem svega nadnaravnog naći sliku »povijesnoga« Isusa, da bi ovoga učinilo mjerilom vjere. Međutim, on sam pokušava ići istim nemogućim putem, kako bi od naviještanoga Krista oljuštio »povijesnoga« Krista kojega treba pronaći. Taj je pokušaj neka vrsta vivisekcije. Jer povijesni je Isus isti što i Krist, čije riječi i djela Evandelisti u svjetlu Uskrsnuća i pod djelovanjem Duha dalje shvaćaju.

Doduše, na Uskrs se izvršila »promjena svijesti« kod učenika. No njihova je vjera odgovor na uskrsne činjenice, koje su prethodile »promjenu svijesti«. Schierse, istina, govori mnogo o tome, da Isusovo djelovanje ne pripada prošlosti, da Isus susreće mane, da on meni nudi osobnu zajednicu; ali sve to ipak pretpostavlja da je propeti Spasitelj uskrsnuo i bio proslavljen, da on isti živi osobno u slavi Očevoj. Ja ga samo tako mogu zazivati i moliti mu se, samo tako me on može susresti, sa mnom stajati u osobnoj zajednici. Samo tako ga ja mogu — na drugi način — susresti u bližnjemu.

Ono što Schierse veli o objavi, protivi se koncilskim izjavama »O Objavi«. Pozivajući se na to, da učenici — kantovski kazano — nisu mogli upoznati »stvar u sebi« (str. 27), on govori o predodžbama i tumačenjima učenika, koje mi danas treba da nadomjestimo drugim tumačenjima (str. 54 sl). Možda tu leži ključ za ekstremne zaključke, koje on povlači.

Što u knjizi Schiersea i Dautzenberga ostaje od Isusa Krista, kojega Sveto Pismo naviješta kao Sina Božjega i našega Otkupitelja? Čovjek koji se nije uklopio u religioznu i socijalnu okolinu, »nekonformist«, »opozicionalac« (str. 81 sl), koji je proglašavao nove međuljudske odnose (str. 83).

19. stoljeće, liberalna protestantska teologija od Schleiermachera do Harnacka ipak je mnogo više o Isusu spoznala. Oni nisu bili daltonski slijepi za ono jedinstveno, osebujno i vlastito što Isusa ističe iznad svih ostalih osnivača religije. Schierse govori o značenju egzegeze za crkveno naviještanje. Ona zaista igra odlučujuću ulogu, ako je ona — kao i cjelokupna teologija — znanost. Ono što pruža knjiga Schiersea i Dautzenberga nema ništa zajedničko s vjerom Apostola i prvotne Crkve. Poslije nego je zaniijekao utjelovljenje vječne Riječi, Schierse zabacuje i Crkvu kao sakramentalno milosno sredstvo za nadnaravni i milosni život (str. 35 sl), a isto tako i pracrkvenu temeljnu strukturu liturgije, koja ipak predstavlja odgovor vjere na poruku Apostola (str. 40). Kad se izgubi shvaćanje spasonosnog poslanja Crkve, onda se dosljedno tumači mnogo toga, što Crkva čini brinući se za spasenje ljudi, kao brigu za vlastito samoodržanje.

Ovdje je jasno, kako sve ovisi od oslobađajuće vjere u utjelovljenje Sina Božjega. Ova vjera danas u razdoblju kozmičkih putovanja sja još veličanstvenije, jer smo otvorili prvi prozor u beskrajnu širinu kozmosa. Još divnijom se pokazuje Božja veličina, još više doživljavamo, kako se silno očituje ljubav Božja u utjelovljenju Sina:

Sve zvijezde, zemlja, mora sva
I svaki stvor ga pozdravlja.
U novoj pjesmi kao dan,
Kad poče novo spasenje.

Preveo o. Franjo Carev

O JASLICAMA U NAŠIM CRKVAMA

Misli poslije Božića

O jasticama u našim crkvama liturgijske knjige ne govore. Ipak se, valjda, svuda postavljaju. I smatram da nikome ne pada na um da ih zabrani ili dokine. Važi o njima isto kao o Božjem grobu na Veliki petak (ali o Božjem grobu bez izloženog Presvetog). Pripada to našoj religioznoj tradiciji. — Pomoćno je to sredstvo za lakše i bolje razumijevanje Božićnog otajstva. Ogromna većina vjernika, a i mi svećenici (ako smo iskreni prema sebi i drugima!), dolazi do jačeg doživljaja pojedinih vjerskih misterija, konkretno misterija utjelovljenja, božanske ljubavi i praštanja, baš ovakvim jednostavnim vanjskim manifestacijama — vizuelnim predodžbama. O tome je, barem u taj čas, suvišno raspravljati i dokazivati.

No, obilazeći i studirajući kako se postavljaju jaslice u našim crkvama, na kojem mjestu i s kakvim ukrasima, dolazi čovjek do uvjerenja, da bi se trebalo i tim problemom malo ozbiljnije pozabaviti. Ne bi trebalo, da tu bude toliko anarhije i samovolje, iako ne treba kočiti inicijativu i pronicljivost.

Prvo je pitanje mjesta, gdje postaviti u crkvi jaslice? Često puta je teško naći zgodno mjesto. No, smatram, da nikako nije primjerno da se postavljaju jaslice ispod ili ispred oltara, koji je okrenut prema narodu. Novi oltar mora ostati slobodan! Za jaslice treba potražiti drugo odgovarajuće mjesto. Gdje su neke kapelice ili neke udubine, može se to pitanje lako riješiti. Inače treba i u toj stvari konzultirati arhitekta i liturgičara. Neka nitko ne misli, da je njegov »ukus« mjerodavan za sve!